İKİ GÖZ, KOCAMAN BİR DÜNYA

TİMURTAŞ ONAN

RÖPORTAJ **NİHAN ÖZGEN**

Az sonra okuyacağınız röportajdan önce, size fotoğraf sanatçımız Timurtaş Onan ile ilgili birkaç ön bilgi vereyim istedim. Çünkü röportajda bazı soruları çok önemsemediğini gördüm ama ben yayınlamakta kararlıyım. Kendisinden "off the record" öğrendiğim kadarıyla, ulusal ve uluslararası yarışmalarda jüri üyesi olarak yer alan sanatçının, Unesco ve Unep dahil 40'ın üzerinde ulusal ve uluslararası ödülü bulunuyor. 1990-2000 yılları arasında Antalya'da yaşadığı yıllarda kentin kültürel yaşamına yaptığı katkılardan dolayı Antalya Sanat Derneği tarafından ödüllendirilmiş.
Yurtiçi ve yurtdışında fotoğraf çalışmalarına devam eden Onan'ı yakından tanıyalım.

Fotoğraf: Sennur Onan

Sizi kısaca tanıyabilir miyiz?

İstanbulluyum. Cihangir'de yaşıyorum. Yaklaşık 40 senedir fotoğrafla ilgili çalışıyorum. 25 senedir de profesyonel olarak fotoğrafçılığın içindeyim. Birçok kurum ve üniversitede sempozyum ve etkinliklere davet edildim, yurt içi ve yurt dışında çeşitli projeler gerçekleştirdim.

Sosyal konularda belgesel filmler çektim. İstanbul'u konu alan farklı fotoğraf projelerim var. Fotoğraflarım Türkiye ve yurt dışında kurum ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

Analog - dijital arası geçiş dönemini yaşayan biri olarak dijitalleşmeyle ilgili yorumlarınızı öğrenebilir miyiz?

Aslında dijitalin hayatımıza girmesiyle birlikte binlerce kare fotoğraf çekilmeye başladı. Bense bunun tam tersine daha az fotoğrafı daha doğru anda çekmek gerektiğine inananlardanım. Fotoğraf bana göre tek karedir.

"Fotoğraftaki psikolojiyi anlamam gerek"

Başka neler önemli? Sizin fotoğrafınızda ne olmazsa olmazdır?

Çektiğim konuyu tanımam, oradaki psikolojiyi anlamam gerek. Hissettiğim şeyi çekerim. Özel bir şey olmalı orada. Kendimi bir yazar gibi olan biteni biçim oluşturarak anlatan biri olarak görürüm.

Öyleyse fotoğrafların bir mesajı mı olmalı?

Evet, hikayesi olmalı. Onu da verebilmem için benim önce hikayeyi anlamam lazım. Çekip geçen bir fotoğrafçı olmak istemem. Çekim yaptığım mekanlara sık sık giderim. Bazen fotoğraf çekmem.

İlk makineniz neydi?

Kodak Retinette 1 A. Daha sonra o dönemin makinelerinden Canon FTB kullandım. Daha sonra bir çok projemi orta format Hasselblad makinem ile çektim.

Fotoğrafçılığa yeni başlayan okuyucularımız için orta formatı nasıl tanımlarsınız?

6x6 cm negatif veya pozitif film çekiyorsunuz. Görüntü çok daha kaliteli oluyor. Orta format beni disipline eder. Çünkü 12 pozluk film kullanıyorsun. Sokağa çıktığımda iki günde bir bakmışım 10 poz çekmişim. Dijital çekenlere soruyorum, 1000 – 1500 kadar fotoğraf çeken oluyor. Belki o 1500 karenin içinden nadir fotoğraf çıkabiliyor. Ama iki günde çektiğim 10 – 20 kareden çok daha fazla randıman alıyorum. Daha dikkatli, doğru anda karar verip, doğru fotoğrafı çekmiş oluyorum. Öyle bir makineyi eline aldığın zaman ciddi bir iş yaptığının farkında olarak doğru anda fotoğraf çekmek istiyorsun. Dijital makinelere harcanan para zaten çok. Sürekli modeller eskiyor.

Mesela Hasselblad'ımı 30 senedir kullanıyorum. Bir de dijital çağda depolama da bir masraf. Programlar vs. sürekli bir tüketim halindeyiz. Yani analog 4-5 rol film ile iyi fotoğraflar çıkacağına inanıyorum.

Siz şu an analog çalışıyor musunuz?

Tabi analog projelerime devam ediyorum. "Tarihi Yarımada", "Işık ve Gölgeler Şehri İstanbul" ve "Beyoğlu Neoklasik" projelerimi orta format ile çektim. Bu arada lomografi yapıyorum. Lomography Türkiye için de bir proje gerçekleştirmiştim. Eski Rus makinesi olan Diana F ile de çeşitli projelerim oldu. Hatta Türkiye'de lomografi çeken gençlere de İstanbul Fotoğraf Galerisi'nde bir sergi açtık, ben de küratörlüğünü yaptım.

Dijital Nikon makinelerim ile yaptığım projeler de var tabi. Analog disiplini ile çekmeye dikkat ediyorum dijital çalışırken.

Vizyonunuz, yaşamınızın hangi döneminde yurtdışına döndü?

Gençliğimde 2 yıldan fazla yurtdışında kalmama rağmen, ülkemize uygulanan vize kısıtları nedeniyle belki 20 sene yurtdışına çıkmadım. Ama 90'larda beni çokça davet etmeye başlamışlardı yurtdışından. Almanya, İngiltere, Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan'da birçok etkinliğe katıldım ve sergiler açtım.

Bu davetleri nasıl aldınız?

Aslında bu çok zincirleme bir durum. Dünyaca ünlü İngiliz heykeltıraş David Cregeen ile Royal Geographical Society'de bir sergi açmıştık. Daha sonra Dünya Romanlar Günü'nde Sofya'ya davet edilmiştim. Oradan

başka bir şey doğdu. Sonra Atina Fotoğraf Günleri'ne katıldım... Portfolyolarım bana iş getiriyor. Yoksa herkesle iyi geçinmeye çalışan biri değilim. (gülüyor)

Yurtdışında sergi yapmak nasıl bir duyguydu?

Yabancı sanatçılar ile birlikte projelere katılıp sergi açmak çok hoş bir duygu. Hem de güzel dostluklar kuruluyor. Avrupa'da özellikle basın ve halk fotoğraf sanatına ilgi gösteriyor.

RÖPORTAJ | Timurtaş Onan

"Yurtdışında fotoğraf atölyelerimiz oluyor"

En sevdiğiniz yer neresi?

Paris'i çok severim ve hayalim hep orayı çekmekti. Gençliğimde Edouard Boubat, Brassai ve Robert Doisneau gibi Fransız fotoğrafçıların işleri beni motive etmiştir. Eşimle gidip bir proje hazırladık Paris'te. Workshop da yapıyorum şimdi orada. Katılımcıları Paris'in fotoğraf noktalarına götürüyorum, fotoğraflıyoruz birlikte. Ekim ayında da Dubrovnik atölyemiz var. Belgrad, Zagreb, Prag gibi şehirlerde, aynı İstanbul'da yaptığımız gibi fotoğraf atölyeleri yapıyorum. Eylül'de Toroslar var, Akseki Ormana , Beşkonak, Selge turumuz olacak.

Bu atölyeleri düzenli yapıyor musunuz?

Evet, iki ayda bir düzenliyoruz. En fazla 7-8 kişilik bir grup oluyor.

Katılmak isteyenler size nasıl ulaşıyor?

Facebook'ta Timurtaş Onan ile Eğitim Gezileri grubumuz var. Oradan duyuruyorum.

Ne kadarlık bir bütçe ile katılabiliyoruz bu gezilere?

Benim atölyem için yurtdışına gelmiş olan katılımcılar, ulaşım ve konaklamalarını benden bağımsız planlayabilirler. Dolayısıyla net bir bütçe vermek doğru olmaz. Herkes kendi bütçesine göre hareket edebiliyor.

Siz kendinizi sokak fotoğrafçısı olarak mı tanımlarsınız? Nedir Timurtaş Onan'ın fotoğraflarındaki özellik?

"Sokak fotoğrafı" sözü sonradan çıktı. Ben düz fotoğrafçıyım. Siyah beyaz, renkli çeşitli projelerim var. İnsan ve mekanı işlerim. Abandoned (Terkedilmiş) diye bir sergi yaptım iki yıl önce. Tamamen grafik, insansız bir projeydi. Terkedilmiş iki tersaneyi çektim. Geçen sene "Zamansız" diye bir sergi yaptım Galeri Ark'ta. İstanbul fotoğraflarımdan oluşan bir seçkiydi. Kendimi sürekli yenilemeyi seviyorum .Örneğin "Beyoğlu Geceleri" genel kuralları zorlayan bir çalışmaydı. Henüz yayınlamadığım portre çalışmalarım da var.

Bir de sizin kısa filmleriniz var. Sosyal sorumluluk tadında güzel projelerinizi görüyoruz.

Sokak Çocukları, Tarlabaşı'nda Neler Oluyor ve Kramp gibi, festivallerde defalarca gösterilen belgesellerim var.

Video çalışmalarınız ne zaman başladı?

2007'de "Sokak Çocukları" ile başladım. Dijital Betacam ile çekiyordum o zaman. Şimdi videoları Nikon D800 ile çekiyorum. Devam eden projelerim var.

"Siyah beyaz yalındır"

Siyah beyaz çekmeniz neden kaynaklanıyor?

Siyah beyaz yalındır, konuyu daha rahat, psikolojiyi daha net verir. Renklerin handikabına kapılmadan... Ama ben renkli de çekiyorum.

Fotoğraflarınızın satışı var mı?

Evet ben fotoğraflarımı sınırlı sayıda satıyorum. 10 kopya ve sertifikalı olarak... Bu arada İstanbul Fotoğraf Galerisi'nde çok güzel etkinliklerimiz oluyor. Etkinliklerimizi web sitemizden takip edebilirsiniz. Galerimiz çok aktif.

Galeride yabancı sergilere yer veriyor musunuz?

Tabi. Yabancı sanatçılarımız var. Stanko Abadzic, Imre Szabo, Zeljko Koprolcec ve Imre Szabo gibi.

Türkiye'de fotoğrafçılık alanının ne gibi eksiklikleri var?

Bizde kriter yok aslında. O da oluşacak diye düşünüyorum. Yıllarca fotoğraf çekebilirsiniz ama sanat fotoğrafı çekip tarz oluşturmak biraz yetenek işi. Bir de şimdi çok fazla yarışma var ve bu yarışmalarda alınan ödüller kariyer tanımlamada çok fazla kullanılıyor. Bunun doğru olmadığını düşünüyorum. Her şey çok fazla tüketiliyor. Bu yüzden bir karmaşa var.

Son yıllarda başarılı çalışmaları ile uluslararası alanda başarılı çalışmalara imza atan genç arkadaşlarımız var. İş iyiyse mutlaka yerini buluyor.

"Bana göre, ırk ve cinsiyet ayrımı yapan biri sanatçı olamaz. Çünkü sanatçı tüm yargılardan bağımsız olmalı!"

RÖPORTAJ | Timurtaş Onan

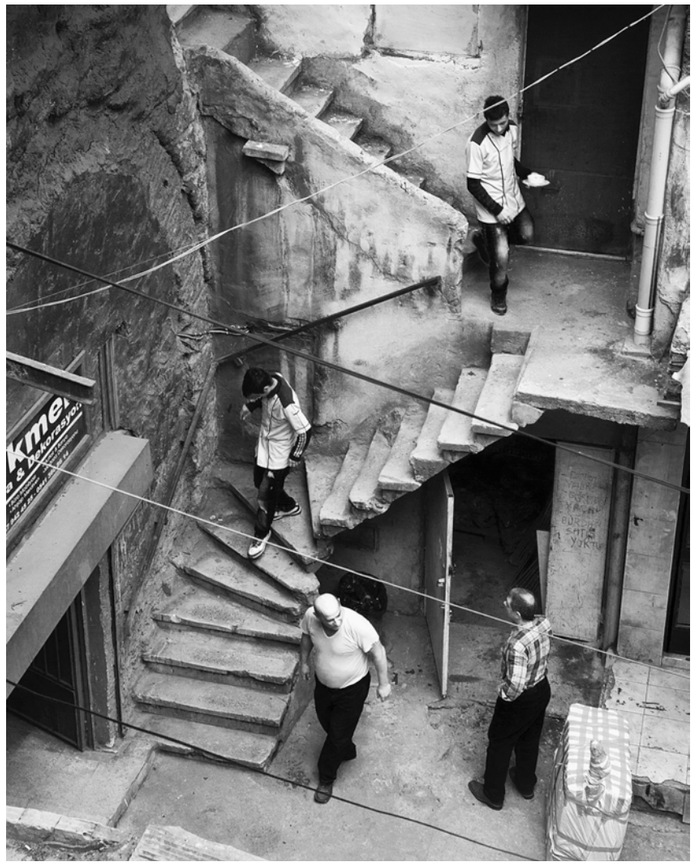

"Fotoğrafın bütününü görmeye inanırım. Konunun anlamı ile biçimsel yapının süratle algılanıp fotoğrafın oluşturulması gerekir. Dinamizm ve geometrik yapı, fotoğrafın hikayesini destekleyerek daha güçlü kılar."

Eşim Sennur Onan'ın küratörlüğünü yaptığı galerimizde elimizden geldiğince gençleri destekliyoruz. İstanbul Fotoğraf Galerisi'ni açmamızın nedeni, fotoğraf sanatını ciddiye alan bir kitle oluşturmaktı ve bunu bir ölçüde başardık sayılır.

"Önemli olan makine değil, göz ve dünyan"

Mobil fotoğrafçılıkla ilgili yorumlarınızı merak ediyoruz.

Daha önce bir sergi yapmıştık H-art Collective'den. Onlar sadece cep telefonu ile çekiyor. Sadece mobil çeken fotoğrafçılar var. Önemli olan makine değil, göz ve senin dünyandır. Fotoğrafın arkasında bir fikir olması lazım. Ben büyük makinelere alıştım, mobile daha geçemedim ama belki ben de mobil tercih edeceğim ilerleyen zamanlarda...

Sizin gibi, hayatının yarısından fazlasını fotoğrafçılığa adamış insanların, artık gördükleri her şeyi bir fotoğraf karesi olarak izlediklerini düşünüyorum. Bu doğru mu?

Evet, aynen öyle. Bu algı zamanla gelişiyor. Yanında makinen yoksa ve çekmek istediğin bir kare varsa sancı çekiyorsun! Bu yüzden çekime çıkmasam bile yanımda daima makine taşırım.

Gelecek projeleriniz?

"80'lerden bu yana İstanbul dan siyah beyaz fotoğraflarımı içeren" bir kitabım yayınlanacak. 2-3 ay sonra tamamlanmış olacak.